

Załącznik do Uchwały Nr VII/55/2019
Rady Miejskiej w Rucianem – Nidzie
z dnia 27 lutego 2019 r.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Ruciane - Nida na lata 2019-2021

I. Wstęp

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Rodzina i dziecko są chronione w ustawodawstwie polskim. Art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej mówi, że „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.”¹ Do szczególnej pomocy ze strony państwa mają prawo rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza rodziny wielodzietne i niepełne.

Rodzina to podstawowa komórka społeczna, składająca się z rodziców i dzieci. Zapewnia ciągłość biologiczną społeczeństwa. Stanowi pierwsze naturalne i podstawowe środowisko wychowawcze, z jakim styka się dziecko. Rodzina jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Oddziaływanie wychowawcze rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży poprzez przekazywanie wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań. Zdrowa rodzina, wypełniając w sposób prawidłowy swoje funkcje, zapewnia dzieciom poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości, dając im możliwość prawidłowego rozwoju i prawidłowego wypełniania ról społecznych w przyszłości.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może jednak zagrażać szereg różnych czynników. Znaczący wpływ mają zjawiska patologiczne, bowiem ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która potrzebuje pomocy z zewnątrz, ponieważ sama często nie potrafi rozwiązywać swoich problemów, w celu wyjścia z sytuacji kryzysowych oraz sprostać swoim obowiązkom względem dzieci. Do zjawisk patologicznych, prowadzących do niewydolności opiekuńczo-wychowawczej, zalicza się w szczególności: alkoholizm, narkomanię, przestępczość i przemoc w rodzinie. Ich występowanie często powiązane jest z problemem ubóstwa i długotrwałego bezrobocia, które stanowią podstawowe podłoże braku równowagi i bezpieczeństwa w rodzinie. Powyższe problemy są najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Występujące w rodzinie trudności są często złożone i do rozwiązania wymagają interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań osób ze specjalistycznym przygotowaniem oraz instytucji działających na rzecz rodzin.

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., art. 18.

Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego ich monitorowania i wsparcia, w szczególności przez pracowników socjalnych, a w razie potrzeby przez asystentów rodziny. Praca z rodziną powinna być prowadzona we wczesnym okresie jej zagrożenia, przez wykwalifikowaną w tym zakresie kadrę. Pomoc rodzinie ma na celu przywrócenie jej prawidłowego funkcjonowania, poprzez umożliwienie jej odzyskania lub nabycia umiejętności prawidłowego pełnienia ról opiekuńczo-wychowawczych i społecznych, aby dziecko pozostało w naturalnej rodzinie i tam zostało przygotowane do prawidłowego funkcjonowania w swoim życiu oraz w społeczeństwie.

II. Diagnoza społeczna Gminy Ruciane - Nida (dane z 2018 r.)

1. Charakterystyka demograficzna

Gmina Ruciane – Nida liczyła w 2017 r. 8200 mieszkańców. W mieście Ruciane-Nida w 2017 r. mieszkało 4 579 osób, z czego 51,3% stanowiły kobiety, a 48,7% mężczyźni. W latach 2002-2017 liczba mieszkańców zmalała o 8,3%. Średni wiek mieszkańców wynosi 42,9 lat i jest nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Mieszkańcy powiatu zawarli w 2017 roku 20 małżeństw, co odpowiada 4,4 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to mniej od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,7 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz wartość porównywalna do wartości dla kraju. 30,7% mieszkańców Rucianego-Nidy jest stanu wolnego, 55,0% żyje w małżeństwie, 4,1% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,4% to wdowy/wdowcy. Ruciane-Nida ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -8. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -1,75 na 1000 mieszkańców Rucianego-Nidy. W 2017 roku urodziło się 40 dzieci, w tym 55,0% dziewczynek i 45,0% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 394 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,00 i jest porównywalny do średniej dla województwa oraz porównywalny do współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2016 roku 40,6% zgonów w Rucianem-Nidzie spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 28,7% zgonów w Rucianem-Nidzie były nowotwory, a 4,5% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności Rucianego-Nidy przypada 10.86 zgonów. Jest to znacznie więcej od wartości średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz

więcej od wartości średniej dla kraju. W 2017 roku zarejestrowano 36 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 88 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Rucianego-Nidy -52. W tym samym roku 4 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 1 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 3. 61,9% mieszkańców Rucianego-Nidy jest w wieku produkcyjnym, 14,9% w wieku przedprodukcyjnym, a 23,1% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

2. Charakterystyka osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej

W 2018 r. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem - Nidzie objął swoim wsparciem 362 rodziny, w sumie 1164 osoby. Pomógł 104 osobom samotnym oraz 16 rencistom i emerytom. Z pomocy Ośrodka skorzystało 29 rodzin mających 1 dziecko, 28 rodzin mających 2 dzieci oraz 18 rodzin mających 3 lub więcej dzieci, co obrazuje poniższa tabela:

Liczba rodzin korzystających z pomocy MGOPS	362
Liczba osób w rodzinach	1164
Liczba osób samotnych	104
Liczba emerytów i rencistów	16
Ilość rodzin w zależności od liczby dzieci	
1 dziecko	29
2 dzieci	28
3 i więcej	19

źródło: dane MGOPS

Z pomocy MGOPS, z powodu ubóstwa skorzystało 117 rodzin, z powodu niepełnosprawności 21 rodzin, z powodu długotrwałej, ciężkiej choroby pomoc uzyskało 79 rodzin, z tytułu bezrobocia 141 rodzin, z powodu problemów alkoholowych 0 rodzin, z tytułu wielodzietności 8 rodzin oraz 0 osób z tytułu zwolnienia z zakładu karnego. Poniżej tabela obrazuje dane:

Ilość rodzin korzystających z pomocy MGOPS ze względu na:	
Ubóstwo	117
Niepełnosprawność	21
Długotrwałą, ciężką chorobę	79
Bezrobocie	141
Alkoholizm	0
Wielodzietność	25
Zwolnienie z zakładu karnego	0

źródło: dane MGOPS

3. Dane dotyczące zakresu i ilości udzielonej pomocy, wsparcia dla rodzin, zanotowane w 2018 r. przez Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem - Nidzie

Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem - Nidzie realizując ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w 2018 roku zatrudniał 2 asystentów rodziny w ramach dofinansowania rządowego „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2018”. Wsparciem asystentów objętych zostało 11 rodzin, które przeżywały trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. W sumie w rodzinach tych znajdowało się 25 dzieci. Realizując swoje zadania, asystenci systematycznie współpracowali z: pracownikami socjalnymi, pedagogami szkolnymi, wychowawcami klas, kuratorami zawodowymi, dzielnicowymi, a także służbą zdrowia i innymi instytucjami niezbędnymi do prawidłowego i kompleksowego wspierania rodziny. Z 11 rodzinami asystenci kontynuują pracę w 2019 roku.

Wszystkie rodziny przeżywające trudności wychowawczo - opiekuńcze, trudności w pełnieniu ról społecznych otrzymują wielopłaszczyznowe, kompleksowe wsparcie ze strony pracowników socjalnych. Rodziny kierowane są do odpowiednich instytucji pomocowych, MGOPS w Rucianem - Nidzie ściśle współpracuje ze szkołami (głównie pedagogami szkolnymi oraz wychowawcami klas), kuratorami społecznymi i zawodowymi oraz z dzielnicowymi.

Wsparciem MGOPS objęte zostały także rodziny, w których założona jest Niebieska Karta. W 2018 r. toczyły się 3 procedury Niebieskiej Karty, wśród nich ofiarą było 7 dzieci. W sumie w 2018 r. było prowadzonych 65 procedur NK, w ramach których procedurą objęto 33 dzieci.

Rodziny spełniające określone kryteria otrzymały wsparcie w postaci różnych form zasiłków z pomocy społecznej, dodatków mieszkaniowych, świadczeń rodzinnych, świadczeń alimentacyjnych oraz pokrycia kosztów posiłków dla dzieci w szkołach/przedszkolach.

W 2018 r. z wypoczynku letniego zorganizowanego przez Kuratorium Oświaty w Olsztynie skorzystało 4 dzieci, których rodziny objęte były wsparciem asystenta rodziny.

W ramach realizacji programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2018 r. z pomocy skorzystały 303 osoby, z czego 80 osób z zasiłku celowego na zakup żywności, 233 osoby z posiłku, w tym 187 dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej, 41 uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej oraz 7 pozostałych osób otrzymujących pomoc na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

Do rodzin kierowane były także działania współfinansowane przez Unię Europejską. W 2018 r. MGOPS miał podpisaną umowę współpracy z Bankiem Żywności w Olsztynie, w celu dystrybucji 33.480 kg żywności dla 700 osób. Do osób odbierających żywność kierowane były również spotkania warsztatowe prowadzone przez Bank Żywności w Olsztynie, których celem było wzmocnienie samodzielności i kompetencji w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego.

Wsparciem z rządowego programu „Rodzina 500+” w 2018 r. objętych zostało 728 dzieci w ramach 446 wniosków.

III. Odbiorcy Programu

Gminny Program Wspierania Rodziny skierowany jest głównie do rodzin dysfunkcyjnych, jednakże wsparciem objęte zostaną także rodziny, które na skutek różnych sytuacji życiowych, znalazły się w sytuacji wymagającej udzielenia pomocy przez placówki i instytucje, prowadzące działania na rzecz wspierania rodziny.

Program głównie kierowany jest do:

- rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych i zagrożonych kryzysem, w których występują: ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia oraz inne negatywne zjawiska,
- rodzin dotkniętych przemocą,
- rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- rodzin wielodzietnych,
- rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym,
- małoletnich matek,
- rodzin niepełnych,
- rodzin wychowujących dzieci w wieku 0-5 lat,
- rodzin zmagających się z trudnościami wychowania dzieci w wieku dojrzewania,
- rodzin naturalnych, w związku z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej.

Przewidywana praca z rodziną oraz wszelkiego rodzaju formy pomocy mają na celu przede wszystkim zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny, jak również aktywizację i wzmocnienie działalności instytucji, placówek i organizacji pozarządowych na rzecz wspierania rodziny. Działania skierowane są na zapewnienie bezpieczeństwa dzieci oraz podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów w celu zapewnienia optymalnego rozwoju dzieci oraz ogólnego podniesienia jakości życia całej rodziny.

Wszelkie działania mające na celu wsparcie rodziny są niezwykle ważne, gdyż wzmacniając rodzinę, wzmacniamy kapitał społeczny społeczności lokalnej.

IV. Lokalny system wspierania rodziny

Miasto prowadzi wiele inicjatyw na rzecz wspierania rodzin, szczególnie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji. Inicjatywy skierowane są na promocję wartości rodzinnych oraz umacnianie rodziny. W procesie wspierania rodzin uczestniczą przedszkola, szkoły, organizacje pozarządowe oraz instytucje i placówki działające w obszarze pomocy społecznej, kultury, sportu i rekreacji.

W zakresie poradnictwa i interwencji, związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, przeciwdziałaniem narkomanii oraz służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców/opiekunów dzieci, prowadzone są następujące formy działań:

1. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, który został powołany Zarządzeniem Burmistrza Miasta Ruciane - Nida z dnia
2. Funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego świadczącego dyżury pomocy psychologicznej.
3. Działalność Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Komisja pełni funkcje doradczo - konsultacyjne przy realizacji Gminnego Programu oraz podejmuje czynności zobowiązujące osoby uzależnione, będące często sprawcami przemocy, do poddania się leczeniu odwykowemu.
4. Prowadzenie wywiadów środowiskowych dotyczących rodzin z problemem alkoholowym.
5. Działania wspierające i interwencyjne pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.
6. Realizacja „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”, którego celem jest wspieranie, wskazanych przez Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem - Nidzie, rodzin dotkniętych problemami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

7. Prowadzenie dożywiania dzieci w przedszkolach i uczniów w szkołach. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”, pokrywa koszty posiłków w szkołach na terenie miasta Ruciane - Nida oraz w przedszkolach, dla dzieci z rodzin wymagających wsparcia.

8. Realizacja programów profilaktyczno - edukacyjnych, m.in. z zakresu profilaktyki uzależnień oraz sportowych, pozalekcyjnych, zajęć dla dzieci i młodzieży szkolnej przez szkoły, organizacje pozarządowe, kluby sportowe i stowarzyszenia kultury fizycznej.

9. Działania pedagogów i psychologów w szkołach.

10. Prowadzenie działań edukacyjnych, opiekuńczych i wychowawczych służących wzmocnieniu kompetencji rodziców, w rodzinach zagrożonych przemocą, przez szkoły, placówki i instytucje prowadzące działania na rzecz wspierania rodziny oraz przez organizacje pozarządowe.

11. Organizacja wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży szkolnej.

12. Realizacja stypendium szkolnego dla dzieci z rodzin o niskim dochodzie.

13. Organizacja integracyjnych imprez szkolnych, w przedszkolach i w świetlicach środowiskowych, z udziałem rodziców i opiekunów dzieci: Dzień Matki, Dzień Ojca, Babci i Dziadka, Spartakiady Rodzinne, bale choinkowe, rodzinne wycieczki, pikniki rodzinne ze wspólnymi zabawami, turniejami i konkursami o tematyce prorodzinnej. Kontynuacja przedsięwzięć, w których uczestniczą szkoły, placówki oświatowe i placówki upowszechnienia kultury, skierowanych na umacnianie rodziny, promocję wartości rodzinnych, wspieranie i umacnianie więzi rodzinnych, poprzez działania edukacyjne, profilaktyczne, rekreacyjne i sportowe oraz wspólną zabawę dzieci i rodziców.

V. Cele, zadania i realizatorzy Programu

Cel główny: Stworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych na terenie Gminy Miasta Ruciane - Nida.

Cele szczegółowe:

Cele	Zadania
------	---------

<p>Budowanie bezpieczeństwa socjalnego rodzin</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorowanie i stała diagnoza warunków życia rodzin • Zapewnienie pomocy finansowej dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej • Objęcie pomocą dzieci, szczególnie w formie dożywiania, zaopatrzenia w podręczniki, organizowanie wypoczynku letniego, umożliwienie korzystania z organizowanych form spędzania czasu wolnego • Praca z rodziną poprzez prowadzenie szeroko pojętej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych • Zapewnienie rodzinom specjalistycznego poradnictwa i wsparcia • Podejmowanie działań wspierających, mających na celu aktywizację społeczno-zawodową rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym w celu umożliwienia im podjęcia zatrudnienia
<p>Wspomaganie funkcjonowania rodziny</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca wszystkich podmiotów działających na rzecz rodziny • Wspieranie i propagowanie różnych form aktywności działającej na rzecz wspomagania rodzin i umocnienia więzi rodzinnych • Współfinansowanie placówek wsparcia dziennego, tj. świetlic środowiskowych • Zapewnienie opieki nad dziećmi rodziców pracujących • Rozwijanie systemu wsparcia i specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego, prawnego) • Podejmowanie działań mających na celu powrót do rodzin naturalnych dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej • Rozwój i wykorzystywanie miejskiej bazy sportowej w celach rekreacyjnych

<p>Wspomaganie dziecka w środowisku szkolnym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Realizowanie przez szkoły programów profilaktycznych • Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez pomoc materialną - stypendia, podręczniki, udział w projektach • Wspieranie potrzeb edukacyjnych dla dzieci wykazujących problemy edukacyjne • Udzielanie wsparcia psychologicznego uczniom wymagającym takiej formy wsparcia oraz ich rodzicom • Organizowanie poradnictwa i konsultacji dla rodziców • Wzbogacenie oferty edukacyjnej dla uczniów uzdolnionych • Prowadzenie świetlic szkolnych
<p>Opieka nad dziećmi z rodzin niewydolnych wychowawczo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Praca socjalna z rodziną znajdującą się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzona przez pracownika socjalnego • Zatrudnienie asystenta rodziny • Prowadzenie monitoringu dziecka w rodzinie dotkniętej sytuacją kryzysową • Podejmowanie działań w celu zapewnienia objęcia nadzorem kuratora nad małoletnimi pozbawionymi wystarczającej opieki ze strony rodziców • Wspieranie działalności świetlic i placówek wsparcia dziennego oraz organizowanie w nich pomocy i opieki dla dzieci w godzinach pozaszkolnych • Organizowanie w szkole kółek zainteresowań, zajęć wyrównawczych
<p>Poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży, zapobieganie zjawiskom przemocy oraz profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Udzielenie pomocy rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym oraz zjawiskiem przemocy • Zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych • Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, zwłaszcza skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej, na temat uzależnień i ich negatywnych skutków • Realizacja programów dot. uzależnień, agresji, adresowanych do dzieci

Realizatorzy Gminnego Programu

Zadania wynikające z Gminnego Programu będą realizowane przez Urząd Miejski w Rucianem - Nidzie we współpracy z Miejsko - Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówkami oświatowymi, szkołami, organizacjami pozarządowymi, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Policją, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Sądem Rejonowym i Powiatowym Urzędem Pracy.

VI. Przewidywane efekty

1. Stworzenie wielopłaszczyznowego, spójnego systemu wsparcia dla rodzin z trudnościami w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego.
3. Zminimalizowanie negatywnych zachowań wśród dzieci i młodzieży.
4. Ochrona dzieci przed umieszczeniem w pieczy zastępczej.

Realizacja Programu zwiększy skuteczność pomocy kierowanej do rodzin dysfunkcyjnych oraz stworzy możliwość współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz rodziny. Oczekiwanym rezultatem wspólnych działań będzie przeciwdziałanie przemocy oraz patologizacji i zagrożeniu wykluczeniem społecznym. Interdyscyplinarne podejście daje możliwość rozwoju, zwiększenia świadomości w środowisku lokalnym, a tym samym podniesienia jakości życia mieszkańców miasta Ruciane - Nida.

VII. Źródła finansowania Programu

Realizacja zadań Programu może być finansowana:

- ze środków własnych budżetu samorządu terytorialnego,
- z dotacji celowych z budżetu państwa,
- ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł, w tym z Unii Europejskiej.

VIII. Monitorowanie Programu

Monitoringiem Programu zajmować się będzie Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem - Nidzie, na podstawie pozyskiwanych informacji oraz danych ze sprawozdań dostępnych na poziomie Miasta, uzyskiwanych od podmiotów uczestniczących w realizacji zadań.

Celem bieżącego monitoringu będzie obserwacja zmian ilościowych i jakościowych, jakie pojawiają się podczas realizacji działań. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek rozbieżności między założeniami a rezultatami, na bieżąco będą one weryfikowane i dostosowane do potrzeb grupy docelowej.

Roczne sprawozdania z realizacji Programu przedkładane będą w terminie do 31 marca, każdego kolejnego roku jego obowiązywania, tj. do 31 marca 2020 r. (za rok 2019) , 31 marca 2021 r. (za rok 2020), 31 marca 2022 r. (za rok 2021)